

Amsterdam, 6 oktober 2017

Geachte heer Riemen, geachte pensioenbestuurders,

Via de Pensioenfederatie bereikte ons op 13 september de sectorbrede reactie op ons verzoek informatie over investeringen in fossiele energiebedrijven aan te leveren. Wij zijn verheugd dat een aantal fondsen is ingegaan op ons verzoek, op basis waarvan we op 2 november ons Klimaatlabel zullen presenteren. Het merendeel van de pensioenfondsen wil echter (nog) niet transparant zijn omtrent deze investeringen. De door u daarvoor aangevoerde onderbouwing vraagt wat ons betreft om een nadere reactie, die u hieronder aantreft.

Een korte interpretatie van uw brief is: "Klimatrisico's vormen voor de Nederlandse pensioensector een belangrijk thema. We zijn al actief aan de slag en zien niet in waarom we specifiek aandacht moeten besteden aan onze investeringen in fossiele energiebedrijven". Een eerste kanttekening is dat het tegenvalt hoe actief de sector aan de slag is. De lijst met inspanningen die u opsomt gaat helaas zeker niet op voor alle fondsen¹. Bovendien betreft veel wat wordt 'gedaan' slechts overleggen en intenties, die weinig écht in gang zetten. Maar we geven u zeker gelijk dat er duidelijk beweging ontstaan is. Dat is verheugend en de pensioenfondsen die het klimaatvraagstuk oppakken verdienen hiervoor waardering.

Fundamenteler van aard is dat uw reactie de primaire rol die de fossiele industrie speelt in het veroorzaken van klimaatverandering over het hoofd ziet. Dat zit deels besloten in de aanpak die veel pensioenfondsen volgen, die deze rol verhult. De nadruk ligt op het in kaart brengen van de 'carbon footprint' (CO₂ voetafdruk) en het sturen op het verminderen hiervan. Dat is goed en belangrijk, omdat het bijvoorbeeld de cementindustrie en vastgoedontwikkelaars stimuleert minder energie te gebruiken. Maar het gekke is: een oliebedrijf kan een lage voetafdruk lijken te hebben als het efficiënt olie oppompt, terwijl het resultaat van deze activiteit is dat deze olie verbrand zal worden - met CO₂-uitstoot tot gevolg. Bijdragen aan het klimaat kan dus gericht door óók te sturen op de bron. Investeren in kolen, olie en gas afbouwen dus.

In essentie draait het om een simpele berekening: het merendeel van de huidige bekende fossiele reserves moet onder de grond blijven om de opwarming van de aarde onder de gevaarlijke grens van 2 graden Celsius te houden². Enerzijds brengt dit een financieel risico, de vijf grootste oliebedrijven riskeren bijvoorbeeld dat 30% van hun investeringen zich niet terugverdienen als de 2-graden doelstelling wordt behaald.³ Dat risico wordt nog eens versterkt doordat innovatie van low-carbon technologie stukken sneller gaat dan voorspeld, terwijl de fossiele industrie vooral blijft inzetten op het doodlopende pad van steeds moeilijker winbare grondstoffen via diepzeeboringen, teerzandontginning en fracking.

¹ 57% van de pensioenfondsen heeft geen doelstellingen op duurzaamheidsbeleid gesteld.

<http://www.vbdo.nl/files/news/Investingforasustainableworld.pdf>

²

<https://www.theguardian.com/environment/2015/jan/07/much-worlds-fossil-fuel-reserve-must-stay-buried-prevent-climate-change-study-says>

³ <http://2degreeseperation.com/>

Daarbij is het niet te rijmen dat de pensioenwereld zegt klimaatverandering serieus te nemen en tegelijkertijd fors blijft investeren in de fossiele industrie. De kernactiviteiten van deze industrie vormen de kern van het probleem van klimaatverandering. De huidige beleggingen van de Nederlandse pensioenfondsen legitimeren fossiele bedrijven te blijven investeren in het aanboren van nieuwe kolen, olie en gas-reserves - zoals diepzee-olie voor de kust van Brazilië en schaliegas in Zuid-Afrika - terwijl er geen ruimte is voor de extra CO₂ uitstoot die hiermee gepaard gaat. Een verder probleem met de investeringen in de fossiele industrie is dat deze industrie wereldwijd via haar lobby een sterke rol speelt in het vertragen van de energietransitie en voorkomen van sterke klimaatmaatregelen⁴.

Een beter klimaat begint dus bij de investeringsportfolio. De Nederlandse pensioenfondsen kunnen met het beheer van een vermogen van 1200 miljard euro een groot verschil maken. Dat kan zoals u aangeeft via internationale afspraken en sturen op carbon footprint. Dat is de indirecte weg, die echter geen excuus vormt om niet ook de directe weg te kiezen van divesteren uit de fossiele industrie. Begin bijvoorbeeld met de Urgewald lijst⁵ - de basis voor de gevraagde gegevens. Hierop staan 120 bedrijven die nog nieuwe kolencentrales ontwikkelen, kolencentrales die nog 40 à 50 jaar zouden bijdragen aan het klimaatverandering en daarmee mede zorgen dat de Parijs-doelstellingen niet gehaald worden. Koleninvesteringen zijn het meest urgent, maar ook geen enkel bedrijf uit de olie & gas industrie is "Paris-proof". Een aantal fondsen zet in op dialoog, dat zou vergezeld moeten gaan met de belofte te divesteren als bedrijven niet binnen 3 jaar hun strategie fundamenteel omgooien (waartoe ze wellicht niet eens in staat zijn).

Daarom is inzicht in, en transparantie over, uw fossiele investeringen belangrijk. Het Klimaatlabel is hier een instrument voor. We dagen de Nederlandse pensioenfondsen nadrukkelijk uit om ook (meer) de dialoog aan te gaan met hun pensioendeelnemers over dit onderwerp. U zult merken dat bij deze groep brede steun bestaat voor het divesteren uit de fossiele industrie⁶, zoals ook blijkt uit de oproepen van verschillende gemeente- en universiteitsbesturen aan hun pensioenfonds om de investeringen in de fossiele industrie te beëindigen⁷.

Pensioenfondsen kunnen niet én blijven doorgaan met investeren in nieuwe fossiele winning en infrastructuur én tegelijk de ambitie hebben om klimaatverandering te voorkomen. Dit lijkt dweilen met de kraan open, en is zelfs erger dan dat: het is praten over hoe we gaan dweilen terwijl we steeds meer kranen open blijven draaien. Onze oproep is dan ook om u niet achter mooie woorden en grote processen te verschuilen, maar concrete keuzes te

⁴ Zie overzicht lobbyactiviteiten op https://influencemap.org/site/data/000/299/CPF_Report_Aug_2017.pdf

⁵ <https://coalexit.org/>

⁶ Zie bijv. Trouw: Meerderheid wil stop op fossiel beleggen: <http://s.trouw.nl/4044377>

⁷ Onder meer de gemeenten Utrecht, Den Haag, Amsterdam, Leiden en Nijmegen, plus Universiteit Utrecht en de RUG hebben deze oproep gedaan. Zie recente berichten o.a.: <http://sleutelstad.nl/2017/06/06/leiden-roept-abp-op-tot-staken-investeringen-fossiele-energie/> en <http://www.telegraaf.nl/financieel/331429/universiteit-eist-snel-duurzamer-abp>

maken door u aan te sluiten bij een groeiend aantal pensioenfondsen wereldwijd dat heeft besloten om de banden met de fossiele industrie af te bouwen^{8 9}.

Tot slot een uitnodiging voor het symposium “Mijn pensioenfonds en de klimaatcrisis” op 2 november aanstaande. Tijdens deze avond wordt, zoals aangekondigd, ook het Klimaatlabel gepresenteerd (waaraan volgend jaar alle pensioenfondsen weer kunnen meedoen). U bent zeer welkom om dan in dialoog te gaan met experts en met pensioendeelnemers om uw standpunten te delen. Graag horen wij of u op deze avond namens de Pensioenfederatie aanwezig kan zijn. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Laurie Kos, laurie@fossilvrij.nl.

Met vriendelijke groet,

Liset Meddens
Directeur Fossilvrij NL

⁸ Zoals AP7, het grootste Zweedse pensioenfonds, recent uit Exxon-Mobil is gestapt: <http://nordic.businessinsider.com/swedens-largest-pension-fund-just-gave-exxon-mobil-and-other-oil-giants-a-huge-slap-in-the-face-2017-6/>

⁹ In totaal is door instellingen 5,53 biljoen USD gedivesteed uit fossiel, waarvan 11% door pensioenfondsen. <https://gofossilfree.org/commitments/>